

Medzinárodné právo súkromné

Doc. JUDr. PhDr. Miroslav Slašťan, PhD.
Justičná akadémia SR
Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa únievých a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- medzinárodné právo súkromné a procesné je „vnútroštátnym právom“
- súd (rozhodcovský súd) bude vždy hľadať odpovede na otázky týkajúce sa medzinárodného práva súkromného a procesného podľa toho medzinárodného práva súkromného a procesného, ktoré je pre tento súd záväzné (teda podľa práva *lex fori*)

3

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa únievých a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- medzinárodná právomoc vs medzinárodná príslušnosť
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
-

2

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa únievých a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- Rozhodujúce pramene práva slovenského MPS
 - právo EÚ (nariadenia, medzinárodné dohody EÚ)
 - medzinárodné právo (dvojstranné – mnohostranné zmluvy)
 - zákony SR – ZMPS, OBchZ ...

4

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa únievých a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- Vzhľadom na skutočnosť, že skúmanie súdnej právomoci.... môže byť predmetom právnej úpravy medzinárodnej, únievej a tiež vnútroštátnej, je nevyhnutné vysporiadať sa so situáciou, ako postupovať v prípade stretu týchto prameňov.

5

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa únievých a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- Prvé pravidlo - prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky je v zmysle čl. 7 ods. 2 a 5 Ústavy SR priznaná
 - právne záväzným aktom EÚ, ako aj
 - medzinárodným zmluvám, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon a medzinárodným zmluvám, ktoré priamo zakladajú práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom (v prípade, že medzinárodná zmluva upravuje otázky, ktoré sú predmetom ZMPS (pozri § 1 ZMPS) a zároveň jej nebolo priznané postavenie „prednostnej medzinárodnej zmluvy“ v súlade s Ústavou SR, aplikuje sa navyše § 2 ZMPS deklarujúci aplikačnú prednosť takýchto medzinárodných zmlúv, resp. zákonov prijatých na ich vykonanie, pred ZMPS

6

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa únieových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **stret práva EÚ a medzinárodného práva:**
- **článok 351 ZFEÚ:** „*Ustanovenia zmlúv neovplyvnia práva a povinnosti vyplývajúce z dohôd uzavretých pred 1. januárom 1958 alebo pre pristupujúce štáty pred dňom ich prístupu medzi jedným alebo viacerými členskými štátmi na jednej strane a jedným alebo viacerými tretími krajinami na strane druhej.*
- *V prípade, že tieto dohody sú nezlučiteľné so zmluvami, členský štát alebo dotknuté štáty podniknú vhodné opatrenia na odstránenie zistených nezlučiteľností. Ak je to potrebné, členské štáty si na dosiahnutie tohto cieľa môžu poskytnúť vzájomnú pomoc a zaujať spoločný postoj.*

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa únieových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- možný postup...?
- Upravuje právomoc medzinárodná zmluva uzatvorená pred 1.5. 2004?

Áno: platí MZ, overiť či právomoc upravuje aj právo EÚ – a či nederoguje zmluvu (len medzi ČS EÚ)

Nie: Právo EÚ alebo ZMPS – ak právo EÚ, pozor na vzťah medzi lex generalis a lex specialis – medzi nariadeniami EÚ (vecná pôsobnosť)

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa únieových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **čl. 351 ZFEÚ ale v MPS neplatí vždy...**
- Pokiaľ ide o medzinárodné dohody medzi členskými štátmi uzatvorené pred 1.1. 1958 resp. pre pristupujúce štáty po ich prístupení – existuje prax derogácie týchto medzinárodných zmlúv v sekundárnom práve (napr. čl. 69 nariadenia Brusel Ibis) – **nie v celistvosti** – čl. 70 Brusel Ibis

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa únieových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach – tzv. **nariadenie Brusel Ia (bis) / rec** - nahrádza nariadenie (ES) č. 44/2001, - uplatňuje sa od 10. januára 2015
- nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o príslušnosti a uznávaní a výkone rozhodnutí vo veciach manželských a vo veciach rodičovskej zodpovednosti oboch manželov k deťom a o zrušení nariadenia (ES) č. 1347/2000 – tzv. **nariadenie Brusel Ila (bis)**
- Dohovor (Haagsky) o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa (344/2002 Z.z. od 1. januára 2002)
- nariadenie Rady (ES) č. 1346/2000 z 29. mája 2000 o úpadkovom konaní
- nariadenie Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach výživovacej povinnosti

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa únieových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 zo 4. júla 2012 o **právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone** rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín v **dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve** (Úradný vestník L 201, 27.07. 2012, s. 107 – 134) - uplatňuje sa od 17. august 2015
- Dohoda medzi ES a Dánskym kráľovstvom o **právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov** v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. EÚ L 299R, 16.11.2005, s. 62 – 70)
- Dohovor o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach – tzv. **nový Lugánsky dohovor** (platnosť medzi EÚ a Nórskom a Dánskom 1. 1. 2010, EÚ a Švajčiarskom 1. 1. 2011 a medzi EÚ a Islandom 1. 5. 2011)

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa únieových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel I bis:**
- Pôsobnosť nariadenia Brusel I bis – všetky spory / cezhraničný-cudzí prvok (len v EÚ?)
- **čl. 81 ZFEÚ – justičná spolupráca vo veciach s medzinárodným prvkom**
- „...vo veciach, ktoré majú cezhraničné dôsledky...“
- cezhraničný prvok je daný vždy, keď vyvstane s ohľadom na okolnosti prípadu otázka určenia medzinárodnej príslušnosti súdov **Owusu (C-281/02)**

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel I bis:**
- POSTUP:
- je „pochybnosť“ o právomoci a medzinárodnom prvku – použiteľnosť nariadenia
- najskôr skúmanie jeho „pôsobnosti“
- **časová, vecná, územná, osobná**
 - ak áno: podľa nariadenia rozhodnem o právomoci, resp. to odkáže ďalej

13

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel I bis:**
- **územná pôsobnosť** (práva EÚ) – čl. 349 a 355 ZFEÚ
- všetky členské štáty EÚ (ods. 40 preambuly)
- nie Dánsko (ods. 41 preambuly)
- **časová pôsobnosť** - čl. 81- žaloby podané a rozhodnutia (verejné listiny) vydané/vyhotovené po vstupe nariadenia do platnosti (t.j. od **10.1. 2015**)

14

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel I bis:**
- **osobná pôsobnosť** - zásadne sa nariadenie vzťahuje na konanie proti **žalovaným s bydliskom na území niektorého členského štátu EÚ (čl. 4)**
- Výnimky z tohto pravidla :
 - čl. 24, 25, 26
 - spotrebiteľ, zamestnanec, poisťné veci (nie zásadne...len následky porušenia)

15

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel I bis:**
- **vecná pôsobnosť** – „v občianskych a obchodných veciach“
- **Čl 1.:** NIE; daňové, colné a správne veci, zodpovednosť štátu, osobný stav a právnu spôsobilosť fyzických osôb, BSM, dedenia zo závetu alebo zo zákona, konkurz, reštrukturalizácia, sociálne zabezpečenie, rozhodcovské konanie, **vyživovacia povinnosť**

16

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel I bis:**
- **vecná pôsobnosť** – „v občianskych a obchodných veciach“

LTU v. Eurocontrol (29/76) – výkon rozhodnutia vydaného vo vzťahu k verejnoprávnej osobe a osobe súkromného práva, ak prvá konala v rámci svojich verejnoprávných právomocí – **nespadá**

Holandský štát v. Rüffer (814/79) – úhrada poplatku za odstránenie vraku z verejnej komunikácie orgánom verejnej správy – **nespadá**

Verein für Konsumenteninformation v. Karl Heinz Henkel (C-167/00) – nezisková organizácia zriadená za účelom ochrany spotrebiteľov, nie je osobou verejného práva – **spadá**

Volker Sonntag v. Waidmann (C-172/91) – náhrada škody uložená trestným súdom – **spadá**

17

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel I bis:**
- **vecná pôsobnosť lex specialis – posledný krok**

Vzťah k iným medzinárodným dohovorum – čl. 71

- nie sú dotknuté dohovory o zvláštnych otázkach (čl. 71)
- napr. Dohovor o prepravnej zmluve v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave /CMR/, Ženeva, 19.05.1956, (ČSR: 11/1975 Zb.) čl. 31 - právomoc alebo
- Dohovor o zjednotení niektorých pravidiel pre medzinárodnú leteckú dopravu (28. 5. 1999, Montreal, SR - 4. 11. 2003), EÚ: 5.4. 2001 (2001/539/ES), čl. 33, 46 - právomoc

18

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Vzťah k iným medzinárodným zmlúvam**
- čl. 68 – nariadenie nahradzuje Bruselský dohovor
- čl. 69 – nariadenie nahradzuje tam uvedené dvojstranné dohody (medzi ČS navzájom)
- čl. 70: zmluvy uvedené v čl. 69 zostávajú naďalej v platnosti vo vzťahu k veciam, na ktoré sa toto nariadenie neuplatňuje, zostávajú v platnosti aj ohľadne rozsudkom vydaným a listinám úradne vyhotoveným alebo zaregistrovaným ako verejné listiny pred nadobudnutím účinnosti nariadenia 44/2001
- čl. 351 ZFEÚ – pri konflikte EÚ-MZ má prednosť medzinárodná zmluva, ktorú ČS uzavrel pred vstupom do EÚ, tzn. prednosť pred právom EÚ

19

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel I bis:**

Všetky 4 pôsobnosti ÁNO – rozhodnem o právomoci podľa nariadenia

Skúmanie právomoci

Článok 27: Ak má súd členského štátu konať vo veci, v ktorej majú výlučnú právomoc súdy iného členského štátu na základe článku 24, aj **bez návrhu vyhlási**, že nemá právomoc.

20

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

■ **POSTUP:**

Najskôr čl. 24 – výlučná

Potom čl. 25 – ak dohoda existuje - je výlučná

Ak nie čl. 24 a 25: podriadenie sa jurisdikcii...26

námietka: preskúmať aj ostatné kritériá právomoci

21

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel I bis:**

Výlučná právomoc čl. 24:

- „najsilnejšia“ zo všetkých príslušností sa
- aplikuje bez ohľadu na bydlisko strán (čl. 24),
- nemôže byť zmenená dohodou o prorogácii (čl. 25),
- nemôže byť zmenená tým, že žalovaný pristúpi na konanie pred iným súdom (čl. 24),
- ako jedinú ju súd preskúma za úradnej povinnosti (čl. 26),
- jej porušenie je sankcionované neuznaním rozhodnutia

22

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel I:**

Výlučnú právomoc majú tieto súdy bez ohľadu na bydlisko:

- v konaniach, ktorých predmetom sú večné práva k nehnuteľnosti alebo nájom nehnuteľnosti, súdy členského štátu, v ktorom sa tento majetok nachádza
- v konaniach, ktorých predmetom je platnosť zriadenia, neplatnosť alebo zánik obchodných spoločností alebo iných právnických osôb alebo združení fyzických a právnických osôb, alebo platnosť rozhodnutí ich orgánov, súdy členského štátu, v ktorom má spoločnosť, právnická osoba alebo združenie sídlo; sídlo súd určí podľa vlastných noriem medzinárodného práva súkromného
- v konaniach, ktorých predmetom je platnosť zápisov do verejného registra, súdy členského štátu, v ktorom sa vedie register;
- v konaniach týkajúcich sa registrácie alebo platnosti patentov, ochranných známok, priemyselných vzorov alebo iných práv, ktoré sa musia registrovať alebo o u ktorých sa musí žiadať o ochranu, súd členského štátu, v ktorom sa žiadosť o registráciu alebo ochranu podala, v ktorom sa registrácia alebo ochrana poskytli alebo podľa právneho nástroja spoločenstva alebo medzinárodného dohovoru sa za poskytnuté považujú.

23

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel I bis:**

Prorogácia – článok 25

- **bez ohľadu na bydlisko účastníkov zmluvy**
- dohoda sa nesmie vzťahovať na veci uvedené v článku 24, ani nesmie byť v rozpore s článkami 15, 19 alebo 23.
- nepožaduje sa žiadny vzťah medzi predmetom sporu a súdom, rešpektuje sa **zmluvná voľnosť strán**.
- z hľadiska časovej pôsobnosti je rozhodujúci okamih začatia konania, a nie okamih uzavretia dohody o prorogácii – **Sanicentral, 25/79**.
- táto právomoc súdu je výlučná, ak sa účastníci nedohodli inak
- dohoda musí byť **PÍ SOMNÁ**

24

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

■ **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel I bis:**

Prorogácia – článok 25

Segoura v. Bonakdarian (25/76)

ústna dohoda, potvrdenie objednávky s obchodnými podmienkami vytlačenými na zadnej strane a obsahujúcimi prorogačnú dohodu a absencia akéhokoľvek písomného vyjadrenia zo strany účastníka je nedostatočná

Estasis Salotti v. Rüwa (24/76)

ak je prorogačná doložka začlenená do obchodných podmienok nachádzajúcich sa na zadnej strane zmluvy, písomná forma je zachovaná len ak je zmluva podpísaná oboma stranami a výslovné odkazuje na obchodné podmienky

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

■ **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel I:**

■ **Článok 26 - podriadenie sa jurisdikcii**

- právomoc založená bezpodmienečným podrobením sa jurisdikcii procesného súdu
- prorogácia sui generis, kedy sa právomoc súdu založí žalovaný tým, že nevzniesie námietku nedostatku právomoci procesného súdu a začne sa proti žalobe obhajovať, resp. sa k žalobe vyjadrí.

- *Elefanten Schuh GmbH v. Pierre Jacqmain, 150/80*
- *Group Josi, C-412/98, odst. 44-45*
- *Michal Bilas, C-111/09*

- odpor podaný proti európskemu platobnému rozkazu, v ktorom nie je namietaný nedostatok právomoci súdu, nemožno považovať za zúčastnenie sa konania v zmysle článku 24 (C-144/12, *Golbet Sportwetten GmbH v. Massimo Sperindeo*)

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

■ **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel I:**

- článok 26 - podriadenie sa jurisdikcii

- **NOVÉ:** Vo veciach uvedených v oddieloch 3, 4 alebo 5, v ktorých je žalovaným poisťník, poisťený, oprávnený z poistenia, poškodený, spotrebiteľ alebo zamestnanec, súd pred založením si právomoci podľa odseku 1 zabezpečí, aby bol žalovaný poučený o svojom práve namietať absenciu právomoci súdu a o dôsledkoch jeho účasti alebo neúčasti na konaní.

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

■ **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel Ibis:**

■ **VŠEOBECNÁ PRÁVOMOC - článok 4 Brusel Ibis**

- podľa bydliska žalovaného bez ohľadu na jeho štátnu príslušnosť
- článok 62

- bydlisko fyzickej osoby:

Najskôr podľa národného práva štátu súdu ktorý rozhoduje...ak nie tak : podľa práva štátu, kde má mať bydlisko

- článok 63

- bydlisko (sídlo) právnickej osoby

- sídlo, ústredie, hlavná prevádzkareň

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

■ **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel Ibis:**

■ **ALTERNATÍVNA PRÁVOMOC - článok 7 Brusel Ibis**

- žalovaný má bydlisko či sídlo v niektorom členskom štáte, odlišnom od štátu súdu
- založená na vzťahu medzi sporom a súdom odlišným od súdu žalovaného
- ide o výnimku z pravidla, ktorú je nutné interpretovať reštriktívne

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- Osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v inom členskom štáte:

- v zmluvných veciach na súdoch podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby;

- vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti na súdoch podľa miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá takýto nárok

- vo veciach občianskoprávných nárokov na náhradu škody alebo navrátenie do pôvodného stavu v súvislosti s trestným činom na súde konajúcom v tejto trestnej veci, ak tento súd má podľa vnútroštátneho právneho poriadku právomoc konať v občianskych veciach

- v sporoch týkajúcich sa činnosti organizačnej zložky, obchodného zastúpenia alebo inej pobočky na súdoch podľa bydliska organizačnej zložky, obchodného zastúpenia alebo inej pobočky

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel Ila, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel I bis:

ALTERNATÍVNA PRÁVOMOC - článok 8 Brusel I bis

Osobu s bydliskom na území členského štátu možno tiež žalovať:

- ak ide o **jedného z viacerých žalovaných** na súde podľa bydliska **ktoréhokolvek žalovaných** za predpokladu, že **nároky sú navzájom tak súvisiace**, že je vhodnejšie o nich konať a rozhodnúť spoločne, a tak **predísť možnosti nezlučiteľných rozsudkov vydaných v samostatných konaniach**;

- ako tretiu osobu v konaní o záruke alebo ručení alebo v inom konaní súvisiacom s treťou osobou na súde, na ktorom sa vedie hlavné konanie, ak sa toto nezačalo výlučne s úmyslom vyňať ju z právomoci súdu, ktorý by inak mal právomoc;

- pri vzájomnom nároku vyplývajúcom z tej istej zmluvy alebo skutočnosti ako pôvodný nárok na súde, ktorý koná o pôvodnom nároku;

- vo veciach súvisiacich so zmluvou, ak žalobu možno spojiť so žalobou proti tomu istému žalovanému vo veciach vecných práv k nehnuteľnosti, na súde členského štátu, na území ktorého sa majetok nachádza.

31

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel Ila, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel Ibis:

ALTERNATÍVNA PRÁVOMOC - článok 8 Brusel Ibis

- Článok 8 odst. 1 – niektorí zo žalovaných musia mať bydlisko alebo sídlo v obvode procesného súdu
- Skutočnosť, že žaloby podané proti viacerým žalovaným majú rôzne právne základy, nie je prekážkou pre aplikáciu článku 8 odst. 1
 - Freeport, C-98/06

32

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel Ila, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel I bis:

OBLIGATÓRNA PRÁVOMOC – čl. 10-23 Brusel Ibis

- – ochrana slabšej strany
- - právomoc vo veciach poistenia, spotrebiteľských zmlúv a individuálnych pracovných zmlúv sa určuje podľa týchto oddielov – 3, 4 a 5.
- nerešpektovanie obligatórnej príslušnosti vo veciach poisťných a spotrebiteľských zmlúv má za následok neuznanie rozhodnutia (čl. 35 odst. 1)

33

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel Ila, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel Ibis:

Predbežné opatrenia - článok 35

- súdom členských štátov možno podať návrh na vydanie predbežných opatrení vrátane ochranných opatrení, ktoré sú dostupné podľa právneho poriadku daného štátu, aj keby podľa tohto nariadenia mali právomoc rozhodovať vo veci samej súdy iného členského štátu

34

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel Ila, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel I bis:

- Prekážka litispencie– čl. 29 a 30 Brusel I bis
- Ak sa vedú konania v tej istej veci a medzi rovnakými účastníkmi na súdoch rôznych členských štátov, každý súd, ktorý nezačal konať ako prvý, **aj bez návrhu preruší konanie**, až kým sa nepotvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať.
- Keď sa **potvrdí právomoc** súdu, ktorý ako prvý začal konať, každý iný súd **odmietne** vykonávať svoju právomoc v prospech tohto súdu.
- Ak sa koná o **súvisiacich veciach** na súdoch rôznych členských štátov, každý súd, ktorý nezačal konať ako prvý, **môže prerušiť** konanie.
- Ak ide o konania na prvom stupni, súd, ktorý nezačal konať ako prvý, môže tiež na žiadosť jedného z účastníkov odmietnuť vykonávať svoju právomoc, ak súd, ktorý začal konať ako prvý, má právomoc rozhodovať vo všetkých týchto veciach a ak právny poriadok jeho štátu pripúšťa zlúčenie všetkých vecí.

35

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel Ila, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel Ila:

- Nariadenie Rady (ES) č. **2201/2003** z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000
- keďže k uplatňovaniu právnych predpisov o rodičovských právach a povinnostiach často dochádza v konaniach v manželských veciach, je vhodnejšie mať jeden právny akt pre otázky rozvodu a rodičovských práv a povinností

36

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel IIa:**
 - nariadenie sa uplatňuje bez ohľadu na povahu súdu **v občianskych veciach**, ktoré sa vzťahujú na
 - **Veci manželské** – IBA ZRUŠENIE, t.j. rozvod, rozluka alebo prehlásenie manželstva za neplatné;
 - **Veci rodičovskej zodpovednosti** - priznanie, výkon, prenesenie, čiastočné obmedzenie alebo úplné odňatie rodičovských práv a povinností
- široké poňatie – všetky práva a povinnosti týkajúce sa **osoby** alebo **majetku** dieťaťa, ktoré nadobudla fyzická osoba alebo právnická osoba rozsudkom, zo zákona alebo na základe dohody, ktorá má právne účinky, aj opatrovnícke právo a právo styku s dieťaťom ³⁷

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel IIa:**
 - **autonómny – úniový výklad pojmov:**
- osobitný čl. 2 *napr.*:
- rodičovské práva a povinnosti
 - nositeľ rodičovských práv a povinností
 - opatrovnícke právo
 - právo styku
 - neoprávnené premiestnenie alebo zadržovanie ³⁸

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel IIa:**
 - pojem „občianske veci“ je na účely nariadenia definovaný široko a vzťahuje sa na všetky otázky uvedené v článku 1 ods. 2. Aj keby sa konkrétna otázka rodičovských práv a povinností v zmysle vnútroštátneho práva považovala za opatrenie „verejného práva“, napr. umiestnenie dieťaťa do pestúnskej starostlivosti alebo ústavnej starostlivosti, nariadenie sa na ňu **uplatní**.
 - Na rozdiel od Haagskeho dohovoru o ochrane detí z roku 1996 (pozri kapitolu XI), **nariadenie neurčuje maximálny vek detí, na ktoré sa nariadenie uplatňuje, ale ponecháva túto otázku na vnútroštátne právo.**
 - O vyživovacej povinnosti a o rodičovských právach a povinnostiach sa často koná v rámci spoločného súdneho konania. Na vyživovaciu povinnosť sa však toto nariadenie neuplatní, pretože táto otázka je už upravená nariadením 4/2009 - súd, ktorý má právomoc podľa nariadenia, bude mať napriek tomu zvyčajne právomoc rozhodnúť **aj vo veci vyživovacej povinnosti** - obe otázky budú predmetom toho istého konania, výsledné výroky rozhodnutia sa budú³⁹ uznávať a vykonávať podľa rozdielnych nariadení.

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel IIa:**
 - **Veci manželské:**
- rozsudky o rozvode, rozluke alebo anulovaní manželstva – nariadenie sa vzťahuje iba na **zrušenie manželských zväzkov**
- NIE na:** dôvody na rozvod, majetkové dôsledky manželstva alebo iné súvisiace opatrenia ⁴⁰

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel IIa:**
 - **Veci rodičovskej zodpovednosti vymedzené:**
- čl. 1 ods. 2 – **pozitívne (najmä)** - opatrovnícke právo a právo styku s dieťaťom, určenie osôb, ktoré sú zodpovedné za osobu dieťaťa alebo jeho majetok, ktoré dieťa zastupujú alebo mu pomáhajú, umiestnenia dieťaťa do pestúnskej starostlivosti
- čl. 1 ods. 3 – **negatívne (taxatívne)**
- NIE na:** určenie alebo popretie rodičovstva, rozhodnutia o osvojení, na opatrenia predchádzajúce osvojeniu alebo na vyhlásenie osvojenia za neplatné alebo na jeho zrušenie, priezvisko a mená dieťaťa, nadobudnutie plnej právnej spôsobilosti dieťaťa...

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel IIa:**
 - **Veci rodičovskej zodpovednosti:**
- **majetok dieťaťa:** iba opatrenia na **ochranu dieťaťa:**
- 1) určenie a oprávnenia osôb alebo subjektov, ktoré sú zodpovedné za majetok dieťaťa, zastupujú dieťa alebo mu pomáhajú,
 - 2) správa, udržovanie a nakladanie s majetkom dieťaťa
- NIE:** ak sa rodičia nevedia dohodnúť v otázke správy majetku dieťaťa. Opatrenia, ktoré sa vzťahujú na majetok dieťaťa, ale ktoré sa netýkajú ochrany dieťaťa – podľa nariadenia č. 44/2001 ⁴²

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel Ila, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel Ila:**
- nariadenie sa použije iba vo veciach s **medzinárodným prvkom** – nariadenie prijaté na základe čl. 81 ZFEÚ
- je daný najmä **obvyklým pobytom** účastníka/účastníkov konania na území rôznych štátov alebo na území štátu odlišného od štátu fóra, prípadne **inou štátnou príslušnosťou** účastníka/účastníkov;
 - v prípade uznávania a výkonu „cudzích“ rozhodnutí...
- **aplikovateľnosť nariadenia nie je použiteľná iba na „vnútroúijné“ prípady/spory**

43

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel Ila, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel Ila:**
- nariadenie č. 2201/2003 nadobúda **účinnosť** 1. augusta 2004
- nariadenie č. 2201/2003 sa **uplatňuje** od **1. marca 2005**, s výnimkou článkov 67, 68, 69 a 70, ktoré sa uplatňujú 1. augusta 2004
- všetky členské štáty s výjimkou Dánska (čl. 2 ods. 3)
- územie členských štátov, na ktorom je nariadenie záväzné je upravené primárnym právom – čl. 349 a 355 ZFEÚ

44

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel Ila, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel Ila - ROZVOD:**
- **článok 3** - právomoc majú sudy členského štátu
 - a) na ktorého území:
 - majú **manželia** obvyklý pobyt, alebo
 - manželia mali naposledy obvyklý pobyt, pokiaľ tam jeden z manželov stále býva, alebo
 - má **odporca** obvyklý pobyt, alebo
 - v prípade spoločnej žiadosti, má niektorý z manželov obvyklý pobyt, alebo
 - má **navrhovateľ** obvyklý pobyt, ak tam býval najmenej jeden rok bezprostredne pred podaním návrhu, alebo
 - má **navrhovateľ** obvyklý pobyt, ak tam býval najmenej šesť mesiacov bezprostredne pred podaním návrhu a je buď štátnym príslušníkom tohto členského štátu
 - b) ktorého štátnymi príslušníkmi sú obaja manželia

45

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel Ila, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel Ila - ROZVOD:**
- medzi hraničnými určovateľmi podľa čl. 3 nie je hierarchický vzťah
 - obvyklý pobyt (manželov alebo jedného z nich)
 - posledný spoločný obvyklý pobyt manželov
 - štátne občianstvo (spoločné alebo navrhovateľa)
 - „domicil“ v zmysle práva VB a Írska – zvláštny hraničný určovateľ, ktorý sa použije iba v týchto štátoch namiesto štátneho občianstva
- rozhoduje iba vôľa navrhovateľa
- **Výlučná povaha súdnej právomoci (čl. 6)**
 - Manžela, ktorý:
 - a) má obvyklý pobyt na území členského štátu; alebo
 - b) je štátnym príslušníkom členského štátu **možno žalovať v inom členskom štáte iba v súlade s článkami 3, 4 a 5.**

46

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel Ila, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel Ila – rodičovské práva a povinnosti:**
- čl. 8 nariadenia 2201/2003
- **Sudy členského štátu** majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré **má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania**
 - **uplatňuje s výhradou ustanovení čl. 9, 10 a 12**
- faktický, nie právny koncept (odlišný od trvalého pobytu)
- miesto, kde má osoba ťažisko svojho života s ohľadom na svoj rodinný, pracovný či sociálny život
- objektívne skutkové hodnotenie konkrétnych okolností daného prípadu (stupeň sociálneho začlenenia, dĺžka pobytu) sudcom...v súlade s cieľmi nariadenia
- úmysel osoby sa v danom mieste **zdržovať** trvale nemusí byť rozhodujúcim kritériom

47

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel Ila, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel Ila – rodičovské práva a povinnosti:**
- rozsudok SD EÚ z 2.4.2009, A, C-523/07
- Bod 44 ... **pojem „obvyklý pobyt“** v zmysle článku 8 ods. 1 nariadenia treba vykladať tak, že mu zodpovedá miesto, ktoré odzrkadľuje istú mieru začlenenia dieťaťa do sociálneho a rodinného prostredia. Na tento účel treba vziať do úvahy **najmä trvanie, pravidelnosť, podmienky a dôvody pobytu** na území členského štátu a presťahovanie rodiny do tohto štátu, **štátnu príslušnosť dieťaťa, miesto a podmienky školskej dochádzky, jazykové znalosti, ako aj rodinné a sociálne väzby**, ktoré dieťa udržiava v danom štáte.
 - Je na vnútroštátnom súde, aby určil, kde má dieťa obvyklý pobyt, majúc na pamäti všetky osobitné skutkové okolnosti každého jednotlivého prípadu

48

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel Iia – rodičovské práva a povinnosti:**
- **čl. 10: zachovanie právomoci štátu obvyklého pobytu dieťaťa pred protiprávnym premiestnením či zadržaním**
AŽ KYM
- 1) Dieťa získa obvyklý pobyt v inom členskom štáte
- 2) Dotknutý nositeľ práva o starostlivosť o dieťa dal súhlas s premiestnením alebo zadržaním
alebo
- 3) Dieťa malo bydlisko v inom ČŠ po dobu jedného roka potom, čo sa dotknutý nositeľ práva o starostlivosť dozvedel alebo mal dozvedieť kde sa dieťa nachádza, a dieťa sa zžilo s novým prostredím a súčasne
 - nebol podaný návrh na návrat dieťaťa do 1 roka
 - návrh bol vzatý späť a nebol počas jedného roka podaný no
 - ...

49

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel Iia – rodičovské práva a povinnosti:**
- čl. 12: o veciach týkajúcich sa rodičovskej zodpovednosti **môže rozhodnúť rozvodový súd**, ak je s týmto konaním rozhodnutie o rodičovskej zodpovednosti spojené
- súdy ČŠ pri výkone svojej právomoci na základe návrhu na rozvod, rozluku alebo anulovanie manželstva, **majú právomoc v každej veci, ktorá sa týka rodičovských práv a povinností** a ktorá súvisí s týmto návrhom, ak:
 - a) aspoň jeden z manželov má rodičovské práva a povinnosti k dieťaťu a
 - b) manželia a nositelia rodičovských práv a povinností prijali právomoc týchto súdov výslovne alebo iným jednoznačným spôsobom v čase začatia konania a
 - c) ak je to v najlepšom záujme dieťaťa.

50

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel Iia:**
- **Právomoc založená na prítomnosti dieťaťa (čl.13)**
 - ak nemožno určiť obvyklý pobyt dieťaťa a právomoc nemožno založiť podľa článku 12, právomoc majú súdy členského štátu, v ktorom sa dieťa nachádza (napr. utečenci, nájdení (C-523/07)
- **Zostatková právomoc (čl.14)**
 - ak nemožno určiť právomoc podľa čl. 8-13 nariadenia – použijú sa normy

51

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel Iia:**
- **Postúpenie veci na konanie vhodnejšie umiestnenému súdu (čl.15)**
 - výnimka zo zásady perpetuatio fori
 - zvláštna väzba dieťaťa k štátu, kam má byť vec alebo jej časť postúpená
 - oba súdy musia byť presvedčené, že je to v najlepšom záujme dieťaťa
 - podnet strán sporu, z vlastného podnetu súdu X aj Y
 - priama komunikácia medzi súdmi

52

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

- **Určovanie právomoci podľa nariadenia Brusel Iia:**
- **predbežné opatrenia, vrátane ochranných opatrení, môžu byť vydané súdom členského štátu, ktorý nie je príslušný vo veci samej**

C-523/07

Stanovenie podmienok pre prijatie ochranného opatrenia (prevzatia dieťaťa do starostlivosti): a) dočasnosť, b) naliehavosť, c) prijatie vo vzťahu k osobám, ktoré sa nachádzajú v dotknutom členskom štáte

C-403/09, *Jasna Detiček*

nemožnosť prijať predbežné opatrenie, keď súd iného členského štátu príslušný rozhodnúť o veci samej už vydal rozhodnutie dočasne zverujúce dieťa do starostlivosti druhému rodičovi, pričom toto rozhodnutie sa stalo už vykonateľné

53

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

■ **Určovanie právomoci podľa ZMPS:**

- ak nemá žalovaný bydlisko na území členského štátu EÚ a
- nie sú splnené podmienky výlučnej právomoci súdu alebo právomoci určenej explicitnou dohodou alebo podriadením sa právomoci súdu určitého štátu

Alebo

- ak daná obchodná alebo občianska vec nespadá pod rozsah nariadenia Brusel Ibis (pozri čl. 1 ods. 2 Brusel Ibis), ak táto otázka nie je upravená iným nariadením EÚ alebo medzinárodnou zmluvou EÚ

- tak sa na účely zistenia právomoci v zmysle **čl. 4 ods. 1 Brusel I** použijú normy MPS toho členského štátu, na ktorý bol návrh doručený

54

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

■ **Určovanie právomoci podľa ZMPS:**

§ 37 ZMPS

- *Ak ďalej nie je ustanovené inak, právomoc slovenských súdov je daná, ak osoba, proti ktorej smeruje návrh (žaloba), má na území Slovenskej republiky bydlisko alebo sídlo a ak ide o majetkové práva, ak tu má majetok.*

55

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

■ **Určovanie právomoci podľa ZMPS:**

■ **Výlučná právomoc - § 37d**

Právomoc slovenského súdu je výlučne daná

- a) v konaní, ktorého predmetom sú vecné práva k nehnuteľnosti alebo nájom nehnuteľnosti, ak je nehnuteľnosť na území Slovenskej republiky,
- b) v konaní týkajúcom sa registrácie alebo platnosti patentov, ochranných známok, dizajnov alebo iných práv, ktoré sa musia registrovať alebo pri ktorých sa musí žiadať o ochranu, ak sa žiadosť o registráciu alebo ochranu podala na území Slovenskej republiky alebo sa za podanú na území Slovenskej republiky považuje podľa noriem medzinárodného práva.

56

18 c) Určovanie právomoci a príslušnosti súdov podľa úniových a slovenských predpisov (Brusel Ibis, Brusel IIa, EDO, 4/2009, ZMPS, dohovory)

■ **Určovanie právomoci podľa ZMPS:**

■ **Voľba právomoci - § 37e**

- riešenie sporov zo svojho zmluvného vzťahu alebo z nároku na náhradu škody
- ak sa účastníci nedohodli inak, je táto právomoc výlučná.
- dohoda o právomoci je vylúčená v prípadoch uvedených v § 37d
- ak si účastníci dohodli právomoc slovenského súdu, nemôžu svojou dohodou zmeniť jeho vecnú príslušnosť
- dohoda o právomoci musí mať písomnú formu alebo musí byť písomne potvrdená (medzinárodný obchod - obchodné zvyklosti)
- vo veciach týkajúcich sa pracovných zmlúv, poisťných zmlúv a spotrebiteľských zmlúv je dohoda o právomoci platná len vtedy, ak nevylučuje právomoc súdu štátu, na ktorého území má bydlisko žalobca, alebo bola uzatvorená až po vzniku sporu
- ak dohoda účastníkov zakladá výlučnú právomoc cudzieho súdu, právomoc slovenského súdu ostáva zachovaná, ak zvolený súd odmietol vo veci konať

57